

Szeberényi János (1780–1857)

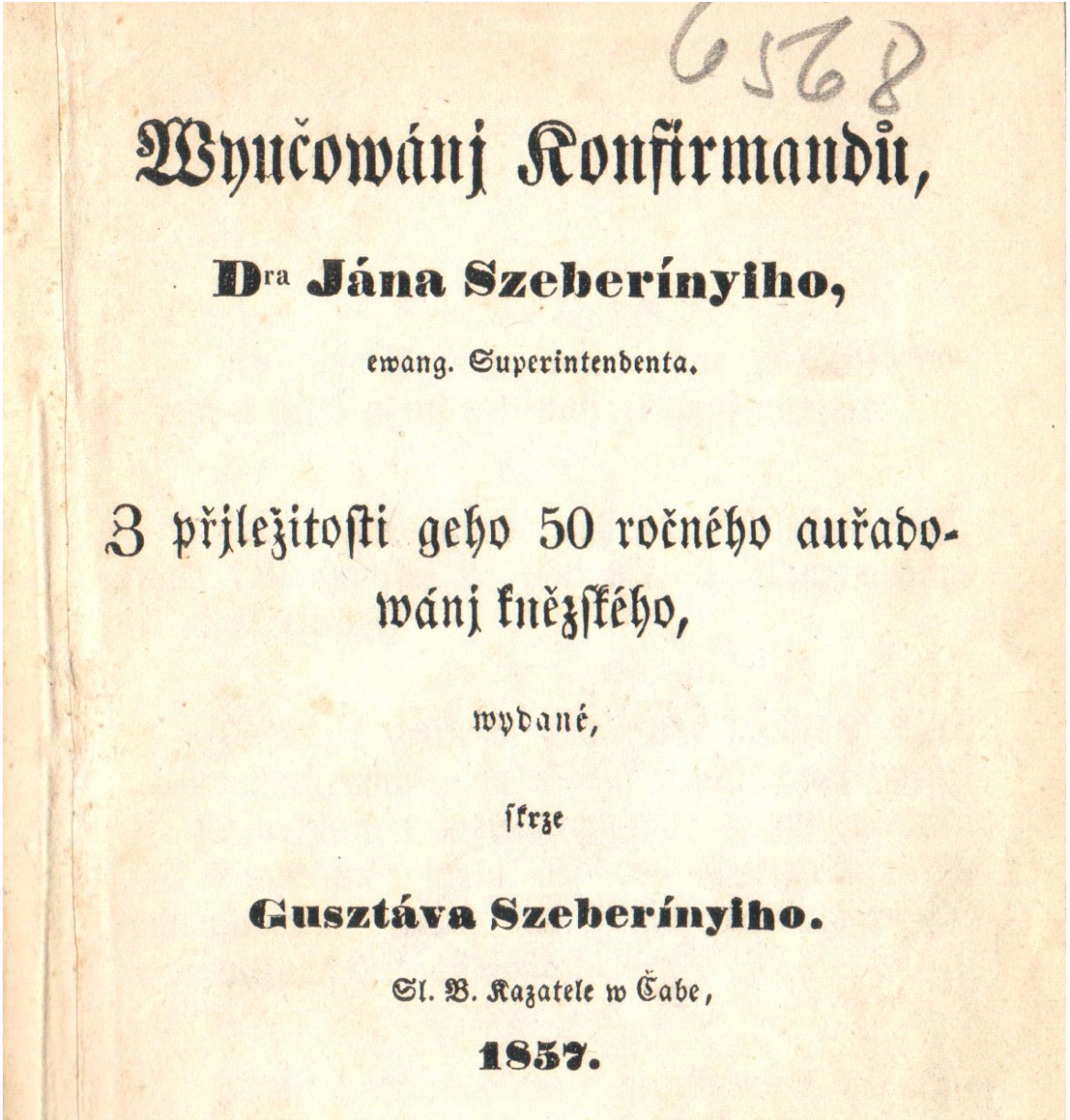
„Ami pedig engem illet, oly hű s forró szeretettel viseltetem hazánk, szabadságunk s legfőbb helyen szentesített törvényes függetlenségünk iránt, hogy életemnek azon hátralevő kevés idejét is, mely a 70 éves aggnak reménylhető, annak javára feláldozni kész vagyok.”

1780. január 1.	Megszületett az Árva megyei Nagyfaluban (Velicná, SK).
1786–1792	Elemi iskola Isztebenben
1792–1801	Gimnáziumi tanulmányok Rozsnyón, Eperjesen és Késmárkon
1801–1803	Teológiai tanulmányok Pozsonyban
1803–1804	Házitanító Kriebel pozsonyi kereskedőnél
1804–1805	Három szemeszter a jénai egyetemen
1805–1807	Házitanító Kriebel pozsonyi kereskedőnél
1807–1811	Lelkész Nyitraszerdahelyen
1808	Feleségül vette Podhradszky Esztert.
1811–1819	Lelkész Kohanócon (Felsőkohány, Kochanovcze, SK)
1819–1857	Selmecbánya szlovák lelkésze
1829–1832	A honti egyházmegye alesperese
1832–1834	A honti egyházmegye főesperese
1834–1849	A bányai evangélikus egyházkerület püspöke
1848. november	Püspöki körlevelében a magyar kormány melletti kiállásra biztatta lelkészeit és tanítóit.
1850. február	Haynau rendelete eltávolította püspöki tisztségéből.
1850. március	A pozsonyi hadbíróság elé idézték, várfogságra ítélték. Fél év vizsgálati fogság után szabadult és tért vissza Selmecbányára.
1857. február 17.	Elhunyt Selmecbányán.

Szeretjük a meséket (és a sémájukat követő hollywoodi filmeket), de valójában nem hisszük el, hogy a kiskondásból király lehet (vagy az újságíró-gyakornokból legyőzhetetlen szuperhős). Néha azonban a mesék tényleg életre kelnek és vannak, akik a legnagyobb mélységekből elindulva érnek el hihetetlen csúcsokat. Egy ilyen „mese” főhőse volt Szeberényi János is.

Szeberényi János szülei írástudatlan, saját kis földjükből megélni képtelen, másoknak szolgáló zsellé-

rek voltak. Az Árva megyei Nagyfaluban még rendes iskola sem volt, betűvetésre egy művelt (latinul is jól tudó) csizmadia tanította Szeberényi Jánost. Megfelelő családi háttér híján 10 éves korától saját magának kellett eltartásáról gondoskodnia. Kisdiákként harangozott, énekelt, szolgált, hogy tanulhasson. Az isztebeni elemi iskolában télvíz idején két hasonló sorsú iskolatársával osztotta meg a kihűlt kemencét, hogy éjszaka meg ne fagyjanak. Gimnazistaként a Felvidék majd’ összes evangélikus

középiskolájában megfordult egy-egy évre. A szolgálói munkák helyett egyre inkább a tanításból tudott megélni. Gondoskodott öccse taníttatásáról is. Magyarországi tanulmányait Pozsonyban fejezte be, majd egy helyi kereskedő mellett vállalt házitanítói állást, amelyből összegyűjtött annyi pénzt, hogy Németországba (Jénába) mehessen egyetemre.

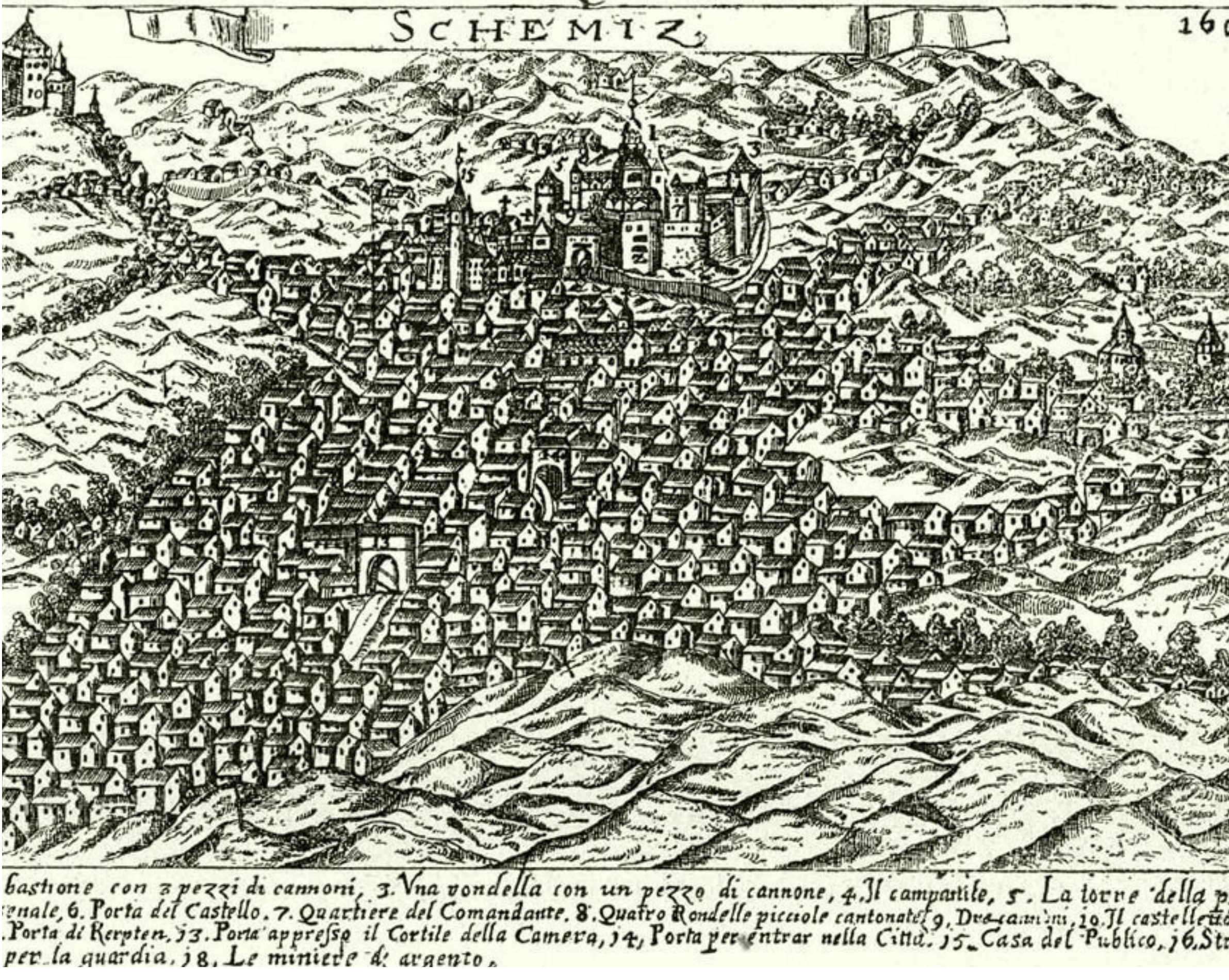
Hazatérése után Nyitraszerdahelyen, majd Kohanócon volt lelkész. Bár fiatalabb korában inkább a tanári pálya vonzotta, elutasította a meghívást a modori gimnázium tanári állására, elfogadta viszont Selmecbánya lelkészi állását. A selmeci iskolát líceummá fejlesztette. Hamarosan esperes lett, majd 1834-ben püspökkévé választotta a bányai egyházkerület. Tíz év alatt meglátogatta a cseh és a szerb határ között elterülő egyházkerületének mind a 200 gyülekezetét. Püspöki munkájának egyik legnehezebb konfliktusa az egyházon belül 1840-ben megindult nyelvi küzdelem volt. Szeberényi János szlovákul, németül, latinul kiválóan írt és beszélt, magyarul azonban nem tudott. Az 1840-ben egyetemes felügyelővé választott Zay Károly célul tűzte ki a nagy többségben német és szlovák nyelvű evangélikus egyház magyarosítását. A lelkészek

igen nagy hányada püspökeik, többek között Szeberényi János támogatásával minden fórumon tiltakoztak az erőltetett magyarosítás ellen. A nyelvi konfliktusok közepette érkezett el a forradalom és szabadságharc esztendeje. Szeberényi János a kezdetektől a magyar kormány mellé állt. A rendiség eltörlését, a jobbakok felszabadítását teljes tekintélyével támogatta. A szabadságharc kitörésekor is egyértelműen foglalt állást. Lelkészeit szlovák nyelvű körlevélben hívta fel a magyar kormány melletti kitartásra. Felszólítása eredményes volt, a szlovák evangélikusok legnagyobb része támogatta a szabadságharcot, a szlovák nemzeti felkelés – melynek vezetői szintén evangélikus lelkészek voltak – kudarcot vallott. A szabadságharc leverése után az akkor 70 éves püspököt megfosztották tisztségétől, és hadbíróság elé állították. A 20 éves várfogságot kimondó ítéletet csak ko-

rára való tekintettel nem hajtották végre. Szeberényi János felháborodva fogadta az ítéletet: ő nem szorul kegyelemre, hiszen az uralkodó által szentesített törvények végrehajtásán dolgozó kormányt támogatta. Haláláig selmeci lelkészként szolgált.

Szeberényi János, az egykori szegénylegény nemcsak a legmagasabb egyházi tisztséget érte el kitartásának és tehetségének köszönhetően, hanem kiterjedt lelkészdzinasztiát is alapított. Utódai között neves lelkészeket, espereseket és két püspököt is találunk. A mesék időnként valóra válnak.

BÉKÉSCSABA PÜSPÖKE

Szeberényi Gusztáv Adolf

„*Sehogysem győztem meg arról, hogy apáinknak annyira ostromlott kegyes tanai bárkit is gátoltak volna vagy gátolnának abban, hogy a krisztusi hitet és szeretetet, a felvilágosodást és erkölcsöt, a műveltséget és a tudományt, a hazafiságot és a szabadságot gyakorolja, fejlessze, előre vigye.*”

1816. október 8.	Megszületett a Trencsén megyei Kohanócon
1823–1835	Elemi és középiskolai tanulmányok Selmecbányán
1835-1838	Teológiai tanulmányok Pozsonyban
1838	Házitanító Vízaknán, Adriányi Vilmos családjánál
1838–1840	Három szemesztert tölt a jénai egyetemen
1840–1843	Házitanító Aradon, Bohus János családjánál
1843	Püspöki segédlelkész fél évig édesapja mellett Selmecbányán
1843–1853	Lelkész a Hont megyei Egyházasmaróton
1845	Feleségül veszi Dlhányi Maximiliánát.
1848	Belép az egyházasmaróti nemzetőrségbe.
1853	Békéscsabai lelkésznek választják.
1863–1864	Segélyezi a békéscsabai aszály áldozatait.
1867	Békési esperessé választják.
1867	Szlovák nyelvű ágendát ad ki.
1870	A bécsi egyetemtől díszdoktori címet kap.
1872	Bányakerületi püspökké választják.
1874	Kiadja a „Zsinati munkálatok”-at.
1875	Bevezeti a magyar nyelvű anyakönyvezést a bányai egyházkerületben.
1879–1881	Békéscsaba országgyűlési képviselője a kormánypárt soraiban.
1890. augusztus 19.	Elhunyt Békéscsabán.

„Natus superintendens” (született püspök) – jegyezte meg Szeberényi Jánosnak egyik lelkésztársa, amikor éppen egy püspök-iktatáson értesült arról, hogy megszületett fia, Gusztáv Adolf. A történetet maga Szeberényi Gusztáv idézte fel két alkalommal is; először lelkésszé szentelési életrajzában ifjú „pályakezdőként”, másodsor időkori visszaemlékezéseiben, amikor már tudta, hogy a „jóslat” beteljesült. Nem példanélküli a magyarországi evangélikusok történetében, hogy apa és fiú is püspök legyen, de egy püspök-választáson az apák érdemei csak kis részben számíthatnak.

Szeberényi Gusztáv konzervatív reformer volt, aki a régi értékek felélesztésével igyekezett megújítani egyházát. A 19. század második felében kezdődött el Magyarországon a népegyház bomlása. Már nem volt mindenhol magától értődő, hogy az egyház határozza meg a közösség működési rendjét. Az elit anyagilag részt vett egyháza fenntartásában és irányításában, de sokan már nem tartották fontosnak, hogy a templomban is megjelenjenek. A hétköznapi istentiszteletek lassan a falvakban is megszűntek. Szeberényi lelkészként és püspökként is látta ezeket a problémákat. Békéscsabán megreformálta

az egyház gazdálkodását és sikerrel virágoztatta fel az istentiszteleti életet is. Püspökként folyamatosan intette lelkészeit a prédikáció, egyházi ének, liturgia fontosságára. Tevékenyen részt vett agenda (az istentisztelet rendjét tartalmazó könyv) és énekeskönyv kiadásában, szerkesztésében is. Az egyre közömbösebb világi „urakkal” szemben igyekezett inkább az elhivatott lelkészekre támaszkodni. A régi szokások felélesztése, a hagyományok megerősítése alapvetően sikerrel járt, az evangélikus egyház lélekszámában, intézményeiben és gyülekezeteiben is gyarapodott.

„Egyházunk tanító egyház” – jelentette ki Szeberényi Gusztáv püspöki székfoglaló beszédében. Ez egyrészt azt jelentette, hogy a hitet nem a dogmák tekintélyére támaszkodva próbálja meg élesztetni, hanem a szószékről és a katedráról szóló tanítás erejével. A „tanító egyházhoz”

természetesen hozzátartozott az iskolafenntartás is. Szolgálati ideje alatt megduplázta Békéscsabán a népiskolák számát, és a tantervet is megreformálta. Csökkentette a tantárgyak számát, és a hangsúlyt az alapképességek, valamint a vallástanítás megerősítésére fektette. A ma nevét viselő békéscsabai algimnázium megalapításában oroszlánrészt vállalt, fejlesztését időnként még a

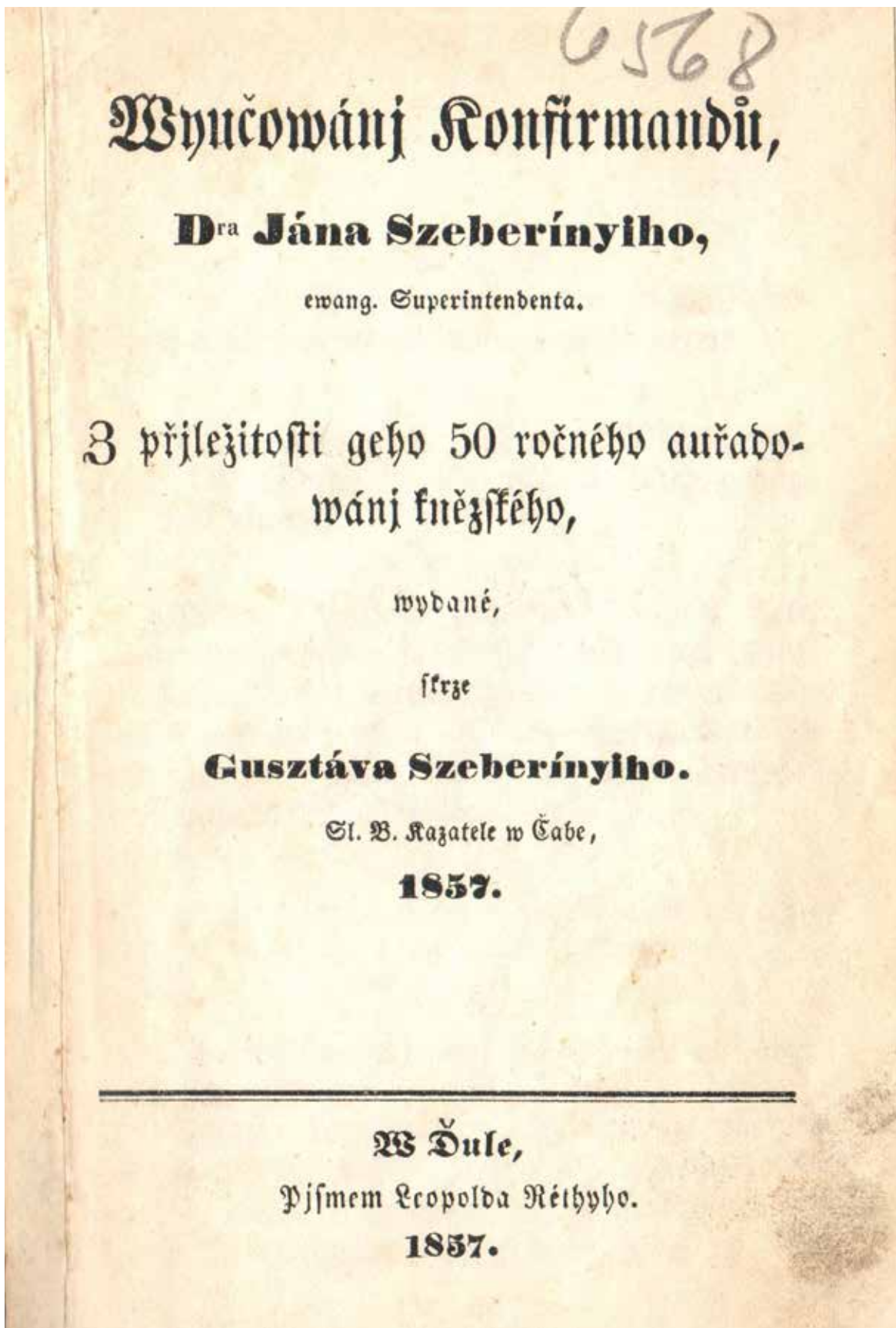

presbitérium ellenében is elősegítette. Püspökként különös gondot viselt az egyházkerület népiskoláira és középiskoláira.

Békéscsaba és a bányai evangélikus egyházkerület nagy többsége is szlovák, illetve német nyelvű volt. Szeberényi Gusztáv a kormányzat és a közvélemény nyomásának nagyobb

dát is kiadott, hogy az anyanyelvi egyházi életet biztosíthassa.

A „kiengesztelő-csendes tevékenységnek volt ő őszinte híve” – írták róla halála után. Békéscsaba evangélikus püspöke lelkészként és egyházvezetőként is sikeresen távol tudta tartani az egyre élesedő világnézeti és nemzeti konfliktusokat a rábízottaktól, hogy virágzó és fejlődő közösséget hagyhasson utódaira.

KOSSUTH ÚJSÁGÍRÓI

Szeberényi Lajos (1820–1875) és Szeberényi Andor (1824–1895)

„Ha tehát figyelemre méltónak találjuk távol nemzetek népköltészetét, miért ne bírna legalábbis oly nagy, ha nem sokkal nagyobb fontossággal azon népek dalainak ismerete, melyek velünk századok óta összeforrvá, jó és balsorsban egyaránt osztozva, testvéreinkké váltak, melyek ez összeforrás következtében a magyar jellem némely oldalát szintén elsajátították, s melyekből talán ránk is ragadt valami?” Szeberényi Lajos, 1865

1820. augusztus 15.	Szeberényi Lajos születése, Maglód
1824. március 28.	Szeberényi Andor születése, Maglód
1838-1843	Szeberényi Andor Selmecen tanult.
1839-1844	Szeberényi Lajos Selmecen és Pozsonyban teológiát tanult.
1843-1845	Szeberényi Andor Pozsonyban teológiát tanult.
1844-1846	Szeberényi Lajos Pápán jogot tanult, ügyvédi oklevelet szerzett.
1846-1848	Szeberényi Lajos újságíróként működött.
1845-1848	Szeberényi Andor jegyző Maglódon
1848-1849	Szeberényi Lajos a Kossuthot támogató Priatek lapja szerkesztője
1848-1849	Szeberényi Andor is részt vesz a Priatek lapja és a Közlöny kiadásában.
1849-1850	Szeberényi Lajos Hódmezővásárhelyen kántortanító
1850-1853	Szeberényi Andor segédlelkész Békéscsabán
1851	Szeberényi Lajost Nagyváradon fél éves várfogságot szenvedett.
1851-1857	Szeberényi Lajos Békéscsabán az alreálgimnázium tanára
1853-1855	Szeberényi Andor Makó első lelkésze
1857-1860	Szeberényi Lajos makói lelkész
1855-1895	Szeberényi Andor nagylaki lelkész
1860-1864	Szeberényi Lajos Szeged első lelkésze
1864-1875	Szeberényi Lajos pozsonyi lelkész
1875. június 4.	Szeberényi Lajos elhunyt Pozsonyban.
1878-1881	Szeberényi Andor Nagylak országgyűlési képviselője
1895. január 1.	Szeberényi Andor elhunyt Nagylakon.

1853-ban három Szeberényi is szolgált Békéscsabán. Szeberényi Gusztáv két unokatestvérét, Lajost és Andort a szabadságharc leverésének viharai sodorták a városba. Végül mindketten lelkésszé lettek, de amíg odáig eljutottak, a szokásosnál jóval kalandosabb életutat jártak be.

Édesapjuk Szeberényi András, fiatalon elhunyt maglódi lelkész, Szeberényi János öccse volt. A gimnáziumot Szeberényi János püspök

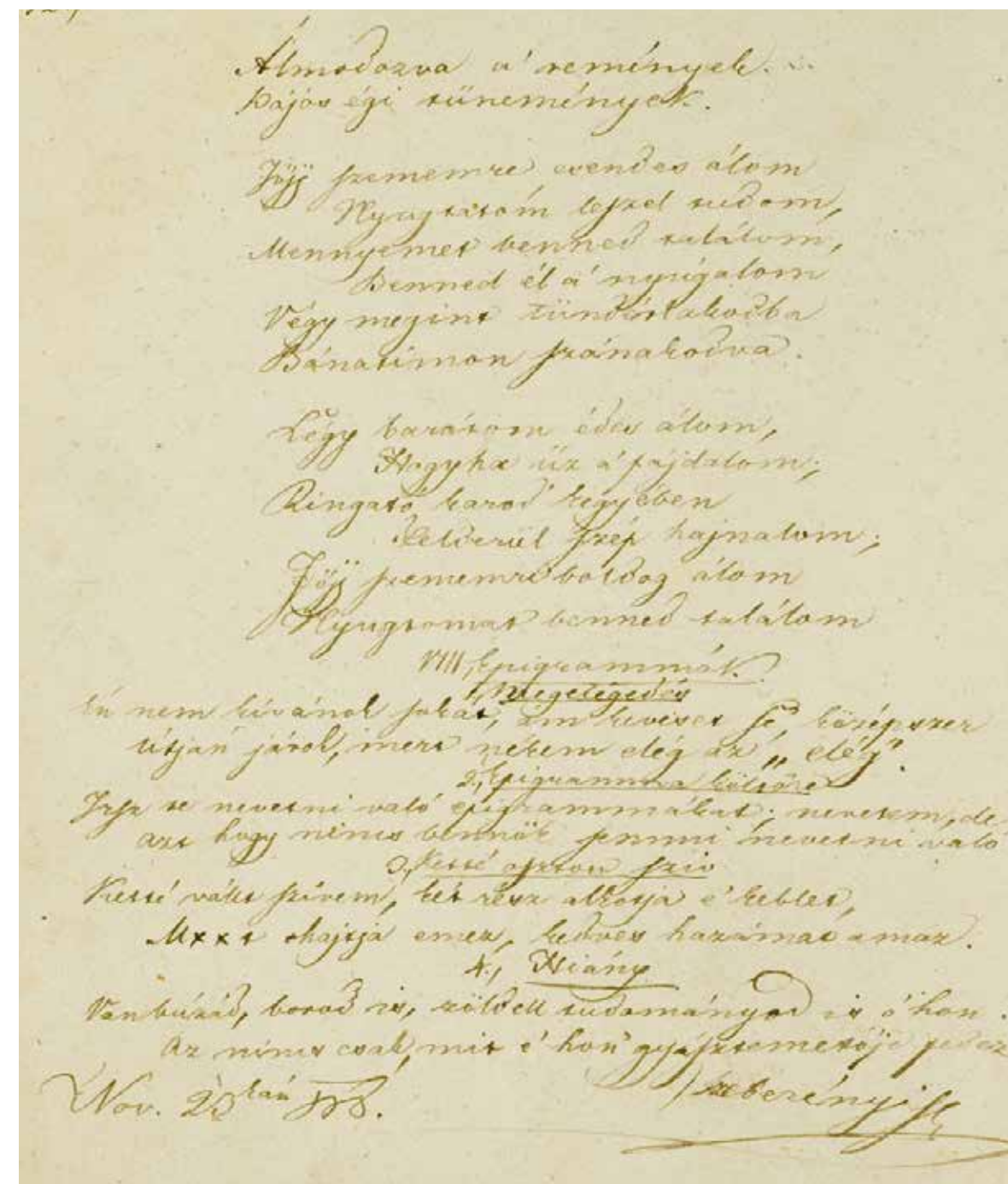
segítségével Selmechányán végezték, ahol mindketten aktív tagjai voltak a magyar társaságnak. Széberényi Lajos itt kötött barátságot Petőfi Sándorral, fiatalkori verseiket az önképzőkör, a Nemes Magyar Társaság érdemkönyve őrzi. Andor is a selmeci líceum tanulója, illetve a magyar társaság aktív tagja volt. Ekkor került kapcsolatba Kossuth Lajossal, akinek segített a Végdylet szervezése körüli munkákban. Lajos pozsonyi teológusként gyarapította

az országgyűlési ifjak népes táborát,
és egyik lejegyzője, terjesztője lett
a Kossuth által szerkesztett Ország-
gyűlési Tudósításoknak.

Tanulmányaik végeztével mindkét Szeberényi világi pályára lépett. Lajos Pestre költözött és elsősorban újságírással foglalkozott, Andor viszontért szülőfalujába, Maglódra, ahol családot alapított és a község jegyzője lett. 1848–49-ben mindketten aktív részesei voltak a forradalom és sza-

badásgharc eseményeinek. Lajos a Kossuth politikáját népszerűsítő, és a szlovákokat a szabadságharc ügyének megnyerni hivatott Priateľ údu szerkesztője lett. Andor csatlakozott hozzá, 1849-ben pedig mindketten a kormány hivatalos lapjának, a Közölnynek munkatársai voltak.

A szabadságharc bukása idején Lajos a rendőrségnél dolgozott, és így lehetősége volt arra, hogy útleveleket állítson ki a megtorlás elől menekülni kényszerülők számára. Ő maga is hamis névre kiállított útlevél segítségével került el a letartóztatást, és jutott el Hódmezővásárhelyre, ahol Szelepcsényi Gábor néven 1849–1850-ben kántortanító volt. Andor Békéscsabára került a szabadságharc bukása után, ahol segédlelkész lett. A családtörténet érdekesebb epizódja, hogy nagybátyja és korábbi gyámja, Szeberényi János nem volt hajlandó lelkésszé szentelni, mert teológiai tanulmányait nem fejezte be: Andorból csak Szeberényi János püspöki székből való elmozdítása után lehetett lelkész. 1851-ben Békéscsabára érkezett Lajos is, aki a reáliskolában kapott tanári állást.

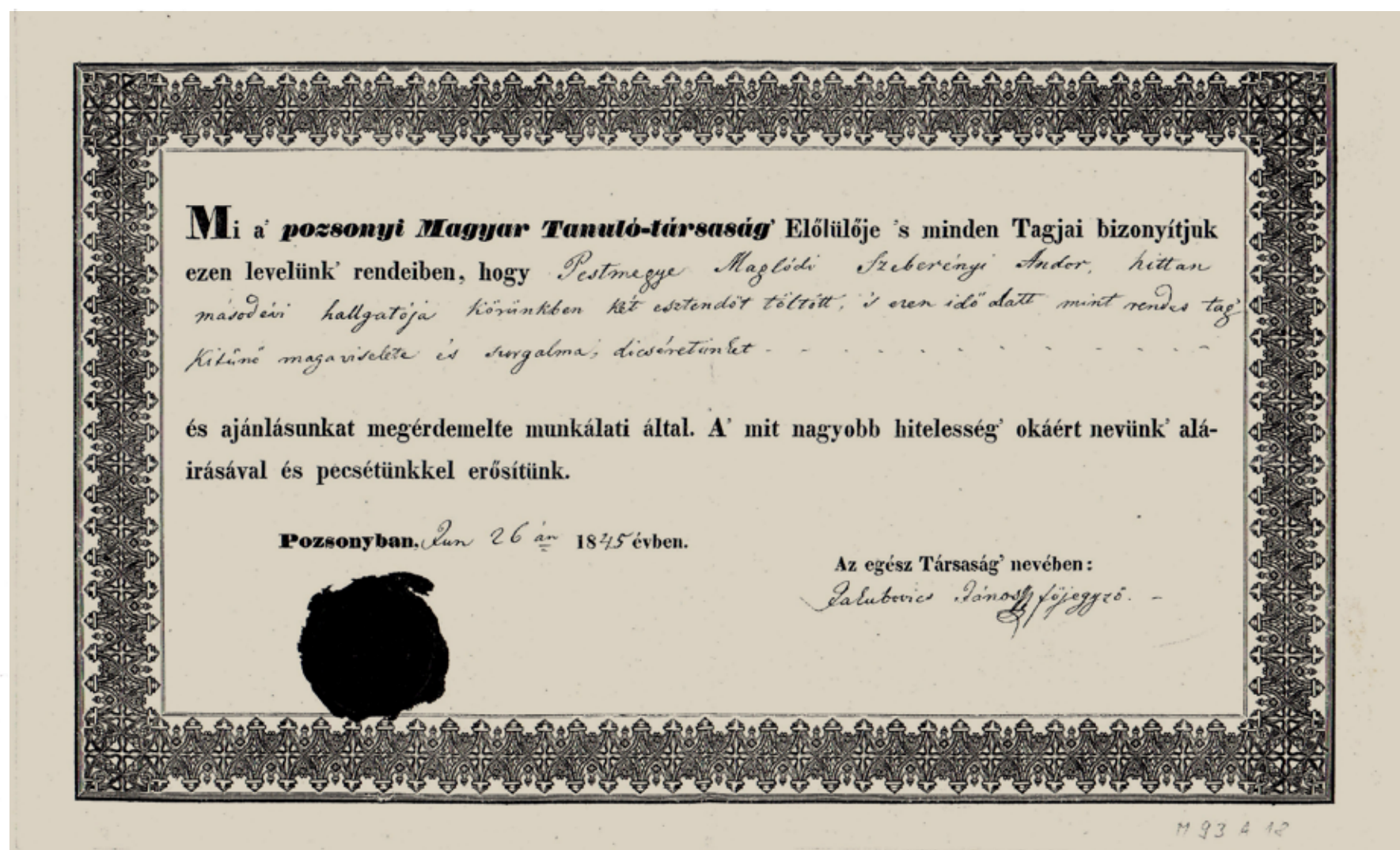

Ekkor érte utol a megtorlás; letartóztatták, hadbírótság elé állították, elítélték, és fél évet le is kellett töltenie büntetéséből. Visszatért Békéscsabára, ahol továbbra is rendőri megfigyelés alatt állt.

Andor 1854-től Makó, majd Nagylak lelkésze lett. Lajos 1857-től lehetett rendes lelkész, 1864-ben Pozsonyba választották meg. Lelkészi és tanári munkássága mellett az írással sem hagyott fel. Szlovák népköltészeti antológiát jelentetett meg, Petőfivel való barátságáról könyvet írt (Néhány év Petőfi életéből), a Kisfaludy Társaság tagjává választotta. Andor sem hagyott fel az írással, de őt a szlovák irodalomtörténet tartja számon. A monarchia első szlovák kulturális egyesülete, a Matica slovenská tagjai sorába lépett 1872-ben. Ahogyan testvére magyarul közvetített a szlovák és magyar kul-

túra között, ő szlovákul tette ugyanezt. Tanulmányt írt Petőfi hatásáról a szlovák irodalomban. Főműve – önéletrajzi ihletésű regénye, a Szlovákok és a szabadság – pedig mind a magyar, mind a szlovák nemzeti szélsőséget elítélte.

A két testvér életpályája és irodalmi működése szép példája annak a közvetítő szerepnek, amelyet a Sze-

berényiek közül oly sokan vállaltak a szlovák és magyar kultúra között. Az sem véletlen, hogy ennek kereteit végül az evangélikus egyházon belül találták meg.

A békéscsabai középfokú oktatás indulása

„Különben inkább legyünk szegények, minthogy iskoláinkat egyházi szervünk keretéből, kibocsássuk, sőt minden igyekezetünket arra fordítsuk, hogy tanintézetek a legjobbak legyenek e hazában. Fényes anyagi javadalmazás mellett, ha ennek nem felel meg szellemi felszerelés, holt falak az intézetek; hivatott erők feltörekvő eleven munkássága, tapasztalás szerint, szegény intézetet is csakhamar gazdaggá teszen.” Szeberényi Gusztáv, 1872

1842–1849	Magasabb elemi osztály Haan Lajos vezetésével
1853–1855	Magyar reáliskolai osztály Szeberényi Lajos vezetésével
1855–1860	Magán algimnázium Breznyik János vezetésével
1858	Városi támogatás biztosítása algimnázium alapításához
1860–1863	Négyosztályú egyházi alreálgimnázium külön épületekben
1863	A gyülekezet hozzájut a város támogatásához
1863–1890	Alreálgimnázium a „régí” épületben
1882	A presbitérium az algimnázium megszüntetése mellett döntött, de a minisztérium a döntést elutasította.
1892	Felépült a gimnázium új épülete.

Mi kell egy iskola sikeres megalapításához?

■ „Kereslet”, azaz közösségi igény arra, hogy a mindenkori fiatalok el-sajátítsák a korszerű művelődés ele-meit.

■ Biztos anyagi alapok, hiszen pénz nélkül soha nem lehetett jó iskolát létrehozni.

■ Elszánt alapító, akinek víziója, tekintélye és energiája is van ahhoz, hogy egy új intézmény létrejöjjön és gyökeret verjen.

Amikor Szeberényi Gusztáv 1853-ban Békéscsabára került, az ország legnagyobb evangélikus gyüleke-zetében – az iskolák terén – biz-tató kezdeményezéseket és elszo-morító állapotokat egyaránt talált. A tanítók elszántságával nem volt baj, de az egy pedagógusra jutó diákok 300-nál is magasabb létszáma nem tette lehetővé a hatékony tanítást. A gyülekezet anyagi alapjainak rend-betétele biztosította, hogy új iskolák építésével és tanítók alkalmazásá-val fokozatosan enyhíteni lehessen a nyomasztó zsúfoltságon. A heti taní-tói értekezlet bevezetése a szakmai továbbképzésre, az egységesítésre és az oktatás színvonalának emelésére egyaránt hatékony eszköznek bizo-nyult.

Az elemi iskolainál magasabb szintű képzést az időről-időre megala-kuló, majd elhaló „magániskolák” tették lehetővé. Fenntartásukhoz a gyülekezet csak minimális mér-tékben járult hozzá, így ezeket el-

sősorban tandíjából kellett működ-tetni. Tandíjat fizetni azonban csak keveseknek volt lehetőségük. 1858-ban a város tett alapítványt arra a célra, hogy a gyülekezet algimnázi-umot hozzon létre. A kiegyezés előtti évtized zavaros és gyorsan változó politikai viszonyai között Szeberé-nyi Gusztávnak nem kis utánjárá-sába került, míg az összeget 1863-ban valóban megkapta a gyülekezet. Az indulás nehezen ment, az iskola négy osztálya négy különböző épü-letben működött, elemi iskolákkal kényszerű „társbérletben”. Már-már a megszűnés fenyegette az alig meg-alakult iskolát, amikor – ismét el-sősorban a gyülekezet lelkészeinek közbenjárására – egy ingatlancseré-vel sikerült hozzájutni olyan épület-hez, amely lehetővé tette az iskola elhelyezését.

Az iskola koncepciójának meghatáro-zása nem volt egyszerű feladat. Akik továbbtanulásra gondoltak, azoknak a klasszikus nyelvek (latin, görög) tanulására volt szükségük, akik be-fejezték tanulmányaikat, azoknak

A vita legfőbb oka az volt, hogy a fenti problémák miatt kevés evangé-likus iratkozott be az iskolába, ezért a presbitérium sokallta a fenntar-tásra fordított összegeket. 1882-ben – ismét Szeberényi Gusztáv közben-

a gyakorlati jellegű tantárgyak el-mélyítése jelentett segítséget.

Tovább nehezítette a helyzetet, hogy a szlovák népiskolából kikerült tanu-lók számára a magyar nyelvű közép-iskola követelményeivel megküzdeni szinte lehetetlen volt. Eközben az állam egyre szigorúbb követelménye-ket állított az iskolák elé, amelyek teljesítéséhez mind több pénzre, a gyülekezet anyagi áldozatvállalására volt szükség.

„A helyi algymnasium létesítése és fennállása körül sokat fáradtam s hiveimmal kik nem kedvelték s most sem rokonszenveznek vele sokszor kellemetlenül is össze tűztem, igaz, csak is e miatt...” – írta visszaem-lékezéseiben Szeberényi Gusztáv.

járására – a kultuszminiszter hatá-rozott úgy, hogy a presbitérium nem szüntetheti meg azt az iskolát, amit városi alapítványból hoztak létre.

Az iskola ügye 1892-re jutott nyug-vópontra, amikor elkészült új épüle-te, és hamarosan főgimnáziumi ran-got is kapott. A gyülekezet közössége ekkortól már véglegesen magáénak tekintette azt az intézményt, me-lyért Szeberényi Gusztáv oly sokat küzdött.

EGY SOKOLDALÚ LELKÉSZ

Szeberényi Lajos Zsigmond (1859-1941)

„A keresztyénségnek most kell létezése óta a legnehezebb próbát kiállani, mert most kell megmutatnia, hogy bír-e hatalmi támogatás nélkül és a külső kényszernek teljes mellőzésével igazán lelkesen harcolni azokért a lelki értékekért, melyeket mi örököltünk: a lélek önállóságáért, függetlenségéért és a szabadságáért! [...] Nincs nagyobb és igazabb szabadság, mint az, amelyet Krisztus ad.”

1859. november 4.	Megszületett Békéscsabán.
1866–1878	Elemi és középiskolai tanulmányok Békéscsabán, Selmecbányán, Nagyszebenben, Szarvason
1878–1881	Teológiai tanulmányok Pozsonyban
1881–1882	Tanulmányok a berlini egyetemen
1883–1891	Lelkész Ardácson (RO)
1891–1941	Lelkész Békéscsabán
1895–1902	Megalapította és szerkesztette az Evangélikus Egyházi Szemlét.
1898	Belmissziói intézményeket látogatott meg Németországban és Dániában.
1918–1941	Arad-Békési egyházmegye főesperese
1906	Utazást tett Dániában
1907	Utazást tett Izlandon
1911	A bécsi egyetem díszdoktorává avatta.
1929–1941	A felsőház tagja
1941. szeptember 23.	Elhunyt Békéscsabán.

Az ősök gazdag öröksége áldott kincs, de nyomasztó teherré is válhat, amely az utódok kezében szétporlad. Szeberényi Lajos Zsigmond tudatában volt annak, hogy a harmadik generáció tagjaként családneve már fogalom-má vált egyházában és Békéscsabán. Talán bántotta, hogy püspökként nem léphetett apja és nagyapja örökébe – bár több választáson is jelölt volt –, de ez arra sarkallta, hogy még inkább bizonyítsa, méltó folytatója felmenői munkásságának. Erről tanúskodik majd’ hat évtizedet felölelő lelkeszi munkássága és az a gazdag, változatos írói működés, melynek több darabja is kiállta az idők próbáját.

Szeberényi Lajos Zsigmond akkor lett Békéscsaba lelkesze, amikor az

ország egyik legtermékenyebb vidéke a „Viharsarok” nevet kapta. Egyre éleződő társadalmi feszültsé-

gek között kellett végezni a lelkeszi munkát, összetartani az ország legnagyobb gyülekezetét. Az 1940-es években már 13 lelkész (ebből öt parókus) szolgált a 30000-es lélekszámú gyülekezet területén, ahol a huszadik század elején évenként ezernél is több gyermeket kereszteltek meg. Édesapjához hasonlóan Szeberényi Lajos Zsigmondnak is szívügye volt a kultúra terjesztése és gyülekezet hitvallási-nyelvi identitásának megőrzése. Fiatal korában így írt nemzeti elkötelezettségéről: „belátom, hogy kell az embernek egy határozott nemzetiséghez csatlakozni – s a nemzetiség mellyhez nekem csatlakoznom kell, a magyar. A tót nemzetiség nem létezhet, de igen a tót nép. Hogy ennek véréből származom, megtagadni sohasem fogom[...]”

Elvéhez hű maradt, ennek ellenére egész életét végig kísérték a támadások „pánszlávizmusa” miatt. Egyházi, nemzeti és kulturális missziója – könyvkiadó és könyvkereskedés alapítása (1896) a gyülekezetben – sikeres vállalkozásnak bizonyult.

Alig iktatták be Szeberényi Lajos Zsigmondot lelkeszi hivatalába, amikor 1891. május 1-jén véres zavargásokba torkolló munkástüntetés volt Békéscsabán. A következő évtizedeket meghatározták az erőszakos politikai küzdelmek, melyekből Szeberényi Lajos Zsigmond sem tudta kivonni magát. Amikor 1911-ben Áchim L. András szocialista parasz-

tpolitikust, országgyűlési képviselőt meggyilkolták, éppen több száz kilométerre volt Békéscsabától, díszdoktori oklevelét vette át a bécsi egyetemen. Áchim hívei mégis megpróbálták összefüggésbe hozni a merénylettel őt is. Közéleti működésének elismeréseként Békés vármegye bizalmából 1930-tól haláláig a felsőház tag-

ja volt. Gyakorlati tapasztalatait és a kérdés irodalmát áttekintve több könyvet is megjelentetett Szeberényi Lajos Zsigmond a munkásmozgalom és a szocializmus kérdésköréről.

Szeberényi Lajos Zsigmond könyvein keresztül nemcsak a munkásmozgalom egyházellenességétől, hanem a katolikus egyház növekvő befolyásától és a szekták – mindenek előtt a nazarénusok – térítő tevékenységétől is igyekezett megóvni egyházát. Írásaival nemcsak harcolt, de előremutató megoldásokat is népszerűsített. Már teológus hallgatóként eljutott Koppenhágába, később is többször járt északon, Dániában és Izlandon. Nagy hatással volt rá az északi egyház élete és a skandináv szövetkezeti modell egyaránt. Ő lett a korszakalkotó, 19. századi dán teológus-filozófus, Søren Kierkegaard munkásságának első hazai megismertetőinek egyike.

Szeberényi Lajos Zsigmond családi örökségével jól sáfárkodva, püspöki cím és rang nélkül is gyülekezete határait messze túllépő életművet hozott létre.

SZEBERÉNYI ISTVÁN

FIÁGI LELKÉSZ ÉS TANÁR LESZÁRMAZOTTAI

